

LEVÉLSZEKRÉNY

Vértés Edit írja: 1997-ben a MSFOu. 225. kötetként jelent meg feldolgozásomban a „K. F. Karjalainens Südstjakische Textsammlungen. Band II. Transkription, Phonembestand, allgemeine Erörterungen” c. kötet. A modern nyomdatechnikai eljárások folytán belekerült a végleges szövegbe több olyan hiba, amely az utolsó korrektúrában még helyesen szerepelt: e hibák az utolsó korrektúraforduló és az imprimatúra között kerültek a szövegbe (a kötetet nem én imprimáltam). E hibák közül igen kellemetlen pl. a 77. lapon fönről a 22. sorban levő képtelen közlés, amely szerint azt állítanám az *o* jelről, hogy ezt a magánhangzót a déli osztják magánhangzójelölésben nem használták, s hogy ennek Karjalainen szerint palatális párja a fölül pontos *ó*. A kéziratban és az utolsó korrektúrában természetesen a Karjalainentől származó eredeti jelek szerepeltek, nevezetesen az *o* graféma felső ívének levágásából előállított *o* (ill. ennek fölül ponttal jelzett párja: *ó*). Azért hívom föl erre a figyelmet, mert még az éles szemű szakember is átsiklik olykor az ilyen jellegű hibán. Természetesen — mint mindig — egyéb sajtóhibák is keletkeztek az utolsó korrektúra

óta a szövegben (pl. a decimális számok pontozásában következetlenségként vesszük, nehezen felismerhető, sőt olvashatatlan diakritikus jelek stb.). A végleges hibajegyzéket e kötethez a Karjalainen szövegeihez írt kommentárok jegyzékében, a soron következő kötetben szándékozom kiadni.

Dömötör Ákos írja: A Fejér vármegyében lévő Csurgó község címszónál említette FÉNYES ELEK a *Tatárhegy*-et, amely szerinte embercsontokat tartalmazó két halom (Magyarország geographiai szótára. I. Pest, 1851. 230). A földrajzi név mondai háttéréről többet mondott DARNAY (DORNYAY) BÉLA: „Ezek a halmok ... fantasztikus alakú, a néprege szerint megkövült tatárok volnának” (Bakony útikalauz. Bp., 1955. 58). A Tatárhegy mondáját legrészletesebben VARGA LÁSZLÓ ismertette: „A néphiedelem szerint a tatárok csak eddig jutottak el a tatárjárás idején, és itt kővé váltak. A lakosság a Bakony hegységbe menekült, de a templomtoronyban őrt hagyott. Amikor az őr meglátta a tatár sereget, megátkozta őket, és addig harangozott, amíg kővé nem váltak” (A földrajzi nevek és a táj kapcsolata Fehérvárcsurgón. Fejér Megyei Népművelők Fóruma VII. évf. 1—2. sz. 1973. november 49—52). — A Tatárhegy mondájának motívumai a középkori vallásos elbeszélés-hagyományból származnak. A feltámadt és az ellenséget elriasztó halottak elbeszélését már Jacobus de Voragine is említette (R. BENZ, *Die Legenda aurea*. Heidelberg, 1984.¹⁰ 845—6). A megkövesedés mint büntetés általános motívum volt a középkor narratív hagyományában (F. C. TUBACH, *Index exemplorum*. FFC. 204. Helsinki, 1969. 352; 4639. sz.). A kővé vált ellenség motívuma az osztrák mondában Napóleon seregéhez kapcsolódott (K. HAIDING, *Österreichs Sagenschatz*. Wien, 1965.³ 207—8; 181. sz.). A *Tatárhegy* földrajzi név létrejöttében bizonyosra vehető a helyi lakosság természetmagyarázó alkotóképessége, amely egy általános elbeszélés-motívumnak a nemzeti vagy helyi történelem egyik mozzanatához való hozzáfűzésében nyilvánult meg (S. THOMPSON, *Motif-Index of Folk-Literature* V. Bloomington, é. n. 248; Q551.3.4. mot.).